

LAReS

Lowlands
Archaeological
Research
Service

Nieuwbouw aan de Liersebaan in Massenhoven.
Archeologienota met beperkte samenstelling

E.N.A. Heirbaut

Colofon

Titel: Nieuwbouw aan de Liersebaan te Massenhoven. Archeologienota met beperkte samenstelling

Auteur: Elly N.A. Heirbaut

Grafische illustraties/GIS: Elly N.A. Heirbaut

Rapportnummer: LAReS-rapport 141

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: november 2018

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: uitsnede uit de Ferrariskaart.

© LAReS. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

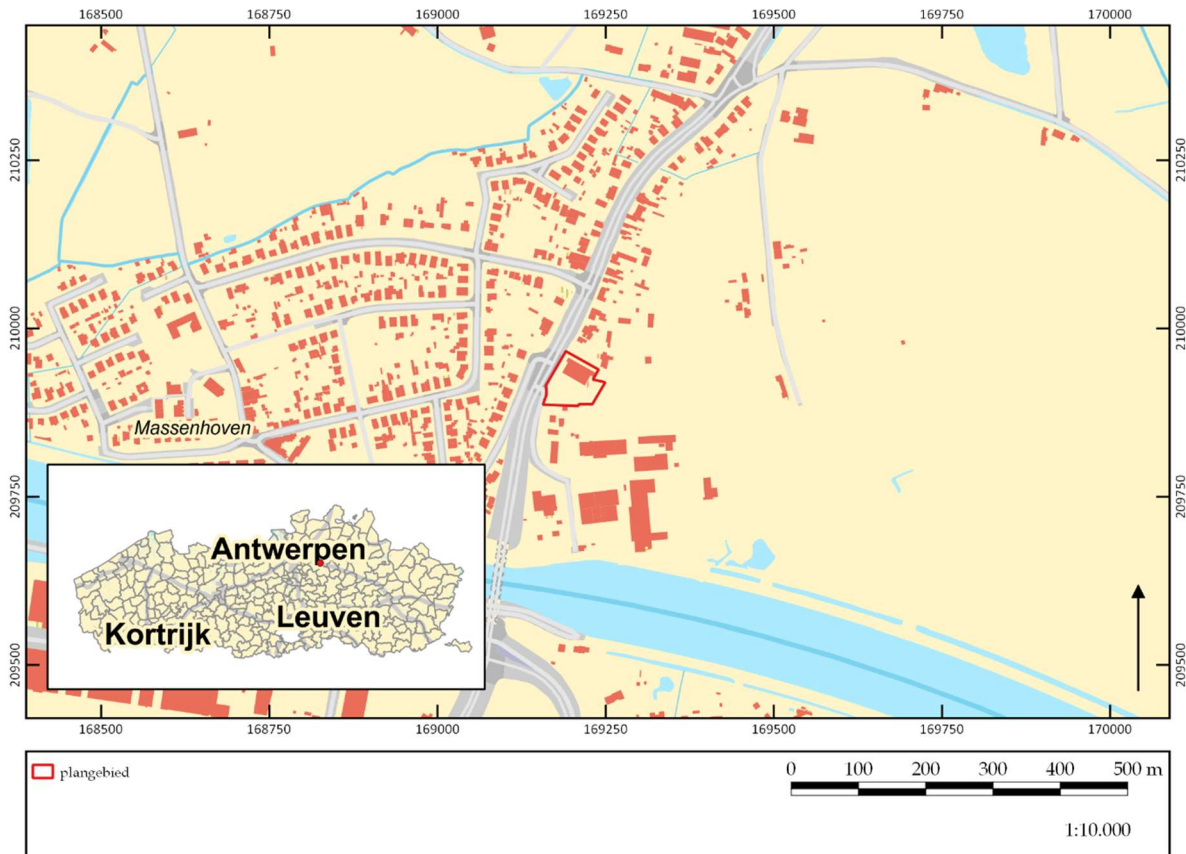
Deel I. Resultaten van het vooronderzoek

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
1.1 RANDVOORWAARDEN	5
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	6
2 VRAAGSTELLINGEN	7
3 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	8
3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	8
3.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	9
4 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN	10
4.1 BESTAANDE TOESTAND	10
4.2 NIEUWE TOESTAND	12
5 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	15
5.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	15
5.2 CARTOGRAFISCHE EN ARCHEOLOGISCHE BRONNEN, LUCHTFOTO'S	15
5.3 BODEMKAART	21
6 SYNTHESE	23
6.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	23
6.1.1 ANALYSE EN IMPACT VAN DE WERKEN	23
6.1.3 AANBEVELING EN KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL	24
6.2 SYNTHESE VOOR NIET-GESPECIALISEERD PUBLIEK	24
LITERATUUR	26
GERAADPLEEGDE WEBSITES	26
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	26
LIJST VAN FIGUREN	27

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Liersebaan te Massenhoven. Op dit moment is het terrein bebouwd en verhard: hier staat een gebouw van Aldi (met bijhorende parking) wat gesloopt zal worden in functie van het bouwen van een nieuw restaurant.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied. ©LARES

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning met stedenbouwkundig luik. Het onderzoek (projectcode 2018K18) werd uitgevoerd door een erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het onderzoek omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot bovengenoemde doelstelling te bekomen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding nog vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de vraagstellingen die voor dit onderzoek relevant zijn, opgesomd. Deze vraagstellingen zullen in hoofdstuk 6 beantwoord

worden, in zoverre als mogelijk op basis van de resultaten van het vooronderzoek. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 4 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 5 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare historische kaartmateriaal en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. Uit het voorgaande hoofdstuk (beschrijving van de werken) blijkt dat de toekomstige werken quasi geen impact zullen hebben op de bodem. Om deze reden is besloten dat voor dit dossier een **archeologienota met beperkte samenstelling** volstaat. Naast de beschrijving van de huidige toestand en de uit te voeren werken, is alleen nog onderzocht wat de archeologische potentie van het terrein is.

In hoofdstuk 6 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen.

Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Randvoorwaarden

Op dit moment is het terrein nog bebouwd en verhard: er staat een grote winkel van Aldi met bijhorende parking rondom. Dit neemt het grootste gedeelte van het terrein in.

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Liersebaan
Ligging	Liersebaan, Zandhoven (Massenhoven)
Kadastrale gegevens	ZANDHOVEN 5 AFD/MASSENHOVEN/, sectie A, perceel 196H
Bounding Box	X Y
	169111.914 209974.646
	169281.914 209974.646
	169111.914 209871.677
	169281.914 209871.677
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2018K18
Uitvoerder	Elly N.A. Heirbaut, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	november 2018
Geplande ingreep	slopen bestaande bebouwing en verhardingen Nieuwbouw restaurant met parkeergelegenheden
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 4.804 m ²
Totaal oppervlakte geplande werken	ca. 3.340 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Geraadpleegd	nvt
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota met beperkte samenstelling, bureauonderzoek

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Methodiek van het onderzoek

3.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in hoofdstuk 2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 5 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om de landschapshistoriek van het projectgebied te onderzoeken zijn de bodemkaart, bodemgebruikskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart geraadpleegd. Deze zijn online te raadplegen in de databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en in de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be).

Om een beeld te krijgen van de historische ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De georeferencierte historische kaarten, dit zijn de kaart van Fricx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854) kunnen geraadpleegd worden op het online Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroenderfgoed.be). Voor dit gebied zijn de kaart van Popp (1842-1879) en de topografische kaarten Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw (1950-1970) niet beschikbaar. Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. De combinatie van historische bronnen, historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aanwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 4). Hiertoe behoren de plannen van de bestaande bebouwing ("bestaande toestand") en de bouwtekeningen van het te realiseren project ("nieuwe toestand").

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot

kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 6). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

3.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij allen zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. Hierdoor is het mogelijk dat bepaalde details minder goed leesbaar zijn.

De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare bodemkaarten, luchtfoto's en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

De in deze archeologienota opgenomen bouwplannen zijn afgebeeld met toezegging van de opdrachtgever.

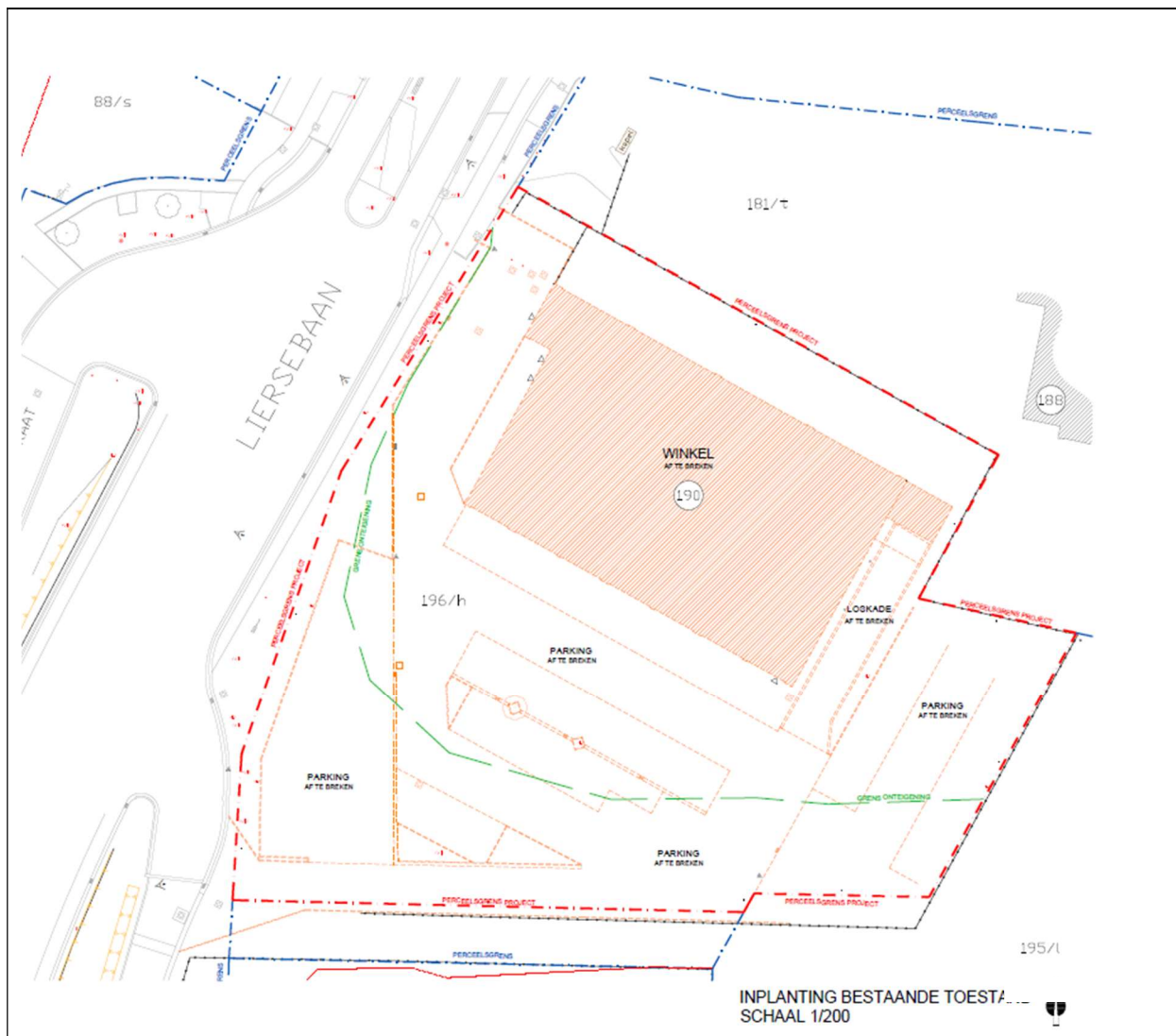
4 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

4.1 Bestaande toestand

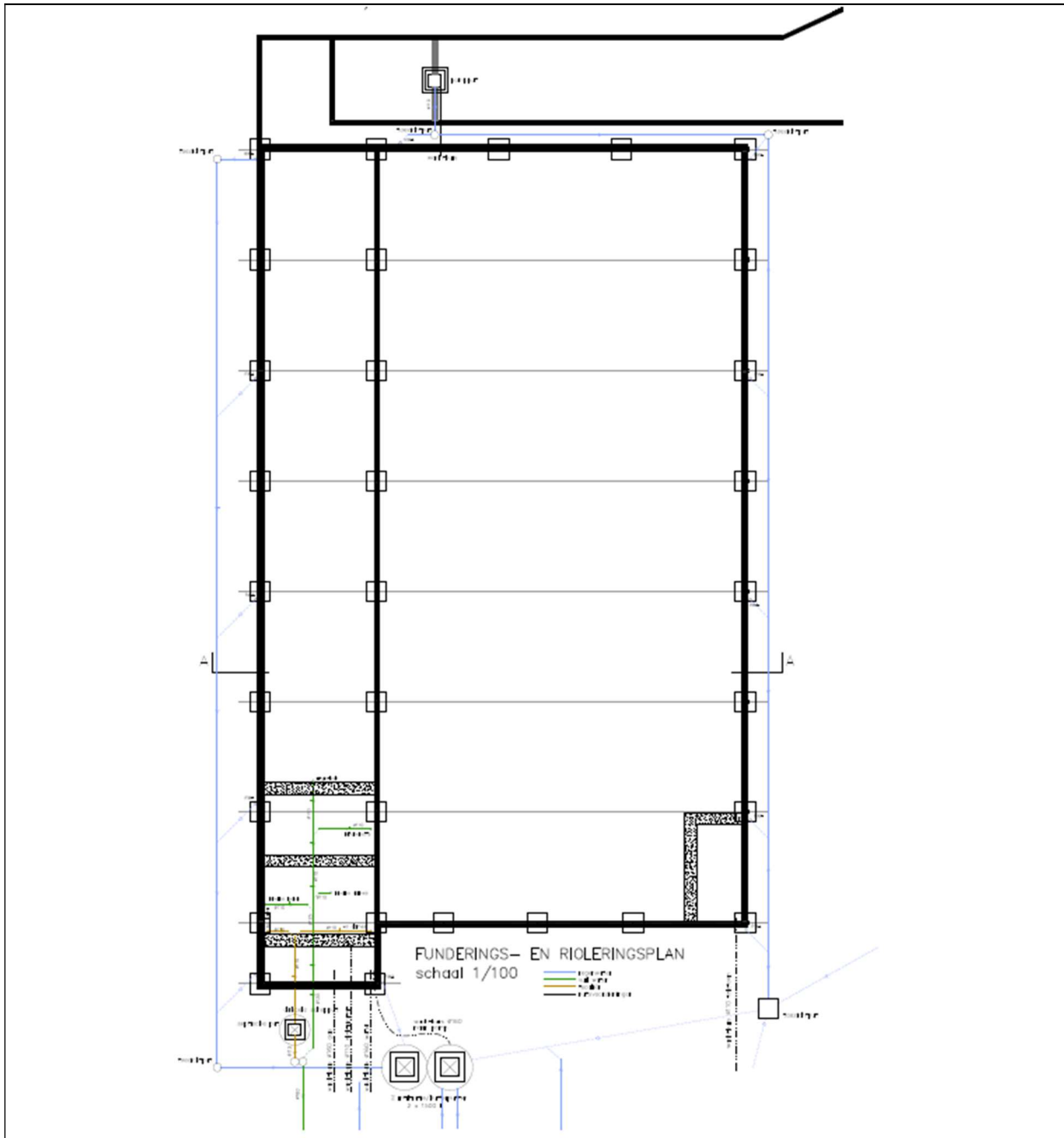
Op het terrein staat in het noordelijke deel een grote winkel van Aldi. De rest van het terrein wordt ingenomen door een grote parking.

De winkel is gebouwd op zoelfunderingen, waarbij de aanzet hiervan ca. 1,1 tot 1,2 m onder het maaiveld zit. Na het afgraven van alle zwarte grond tot op de vaste bodem (ca. 70 cm diepte) werd funderingszand aangebracht tot op het maaiveldniveau, waarop de betonplaat werd gelegd. Ten oosten van de winkel is een loskade gemaakt, die vanaf de voorkant schuin afloopt langs het gebouw, in noordelijke richting. Voor de aanleg van deze loskade is de bodem ook afgegraven tot minstens 1,2 m onder het maaiveld, mogelijk nog iets dieper. In het noordelijke deel van de loskade is een pompput voorzien, waarvan de diepte onbekend is.

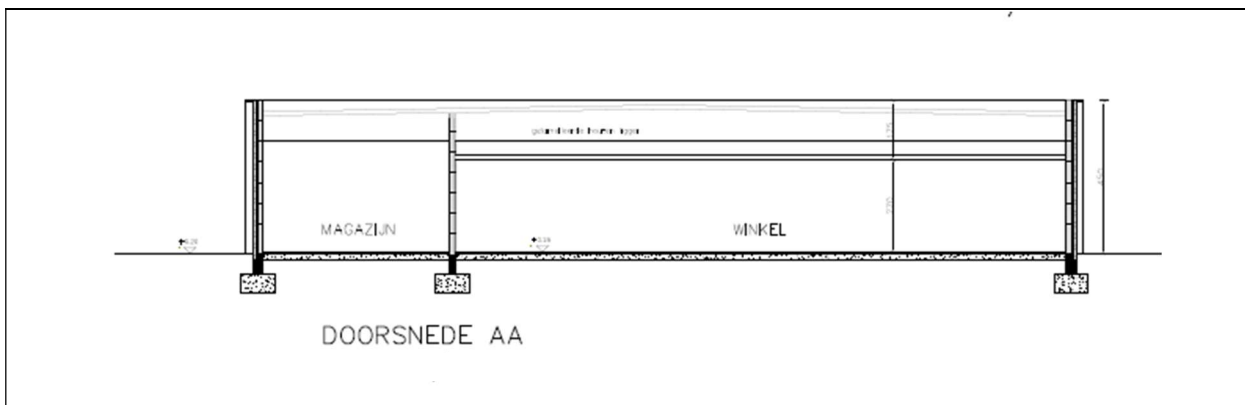
Leidingen voor de afvoer van regenwater, vuil water en riolering liggen ten noorden van het gebouw of lopen tussen de funderingszolen door. Aan de westkant van de winkel komen deze leidingen samen en lopen ze naar een septische put of infiltratie-/bufferputten vanaf waar ze aansluiten op het openbare systeem.

Figuur 2a. Inplantingsplan bestaande situatie.

Figuur 2b. Funderingsplan bestaande situatie.

Figuur 2c. Snede bestaande situatie.

Voor het aanleggen van de parking is de grond volledig afgegraven tot een diepte van ca. 70 cm (dit is tot op vaste bodem) waarna het is aangevuld met funderingszand. Hierin zijn de klinkers voor de aanleg van de voetpaden en parkeervakken aangelegd. Ook ter hoogte van de rijwegen en loskade (respectievelijk in asfalt en beton) is de bodem tot op de vaste bodem afgegraven.

Verder is er ook verlichting voorzien op het hele terrein middels lantaarnpalen, waarvoor de elektriciteitskabels ook ondergronds zijn aangelegd. De ligging hiervan is niet bekend, maar zonder twijfel zijn deze dieper ingegraven dan de hierboven beschreven verhardingen. Tenslotte is ook afwatering voorzien op het terrein, waarvoor verschillende leidingen zijn gelegd.

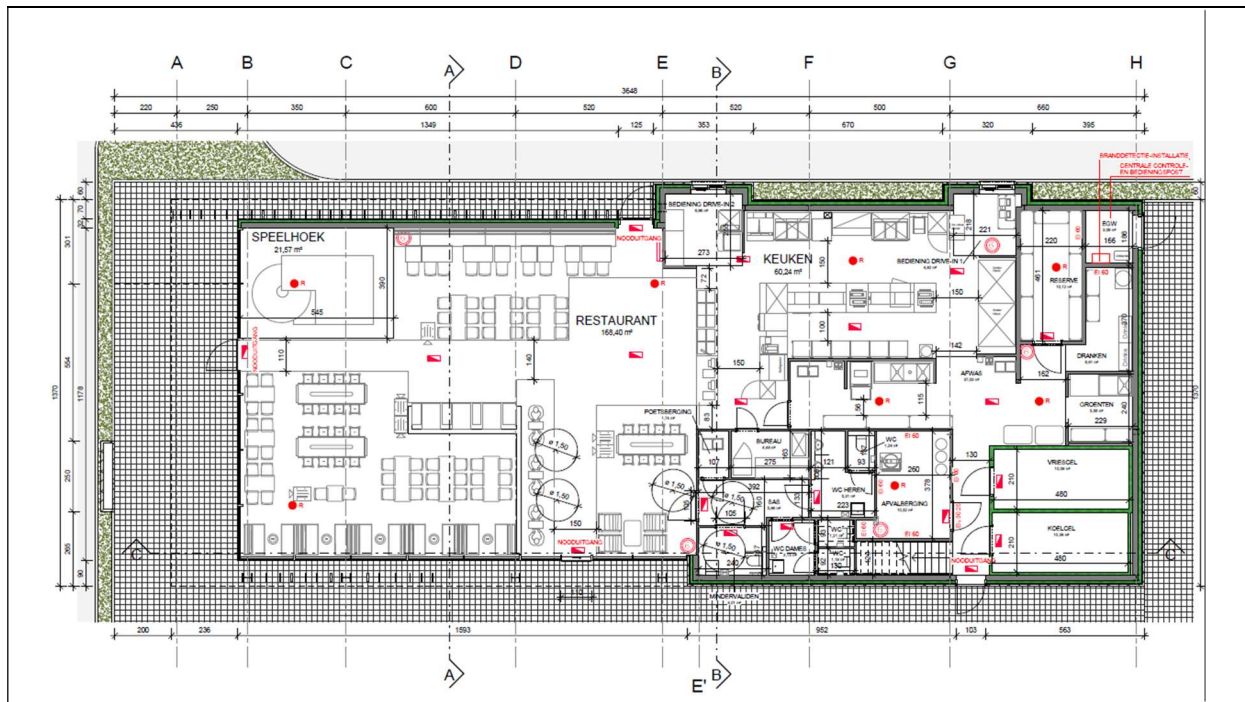
Figuur 3. Overzichtsfoto's.

4.2 Nieuwe toestand

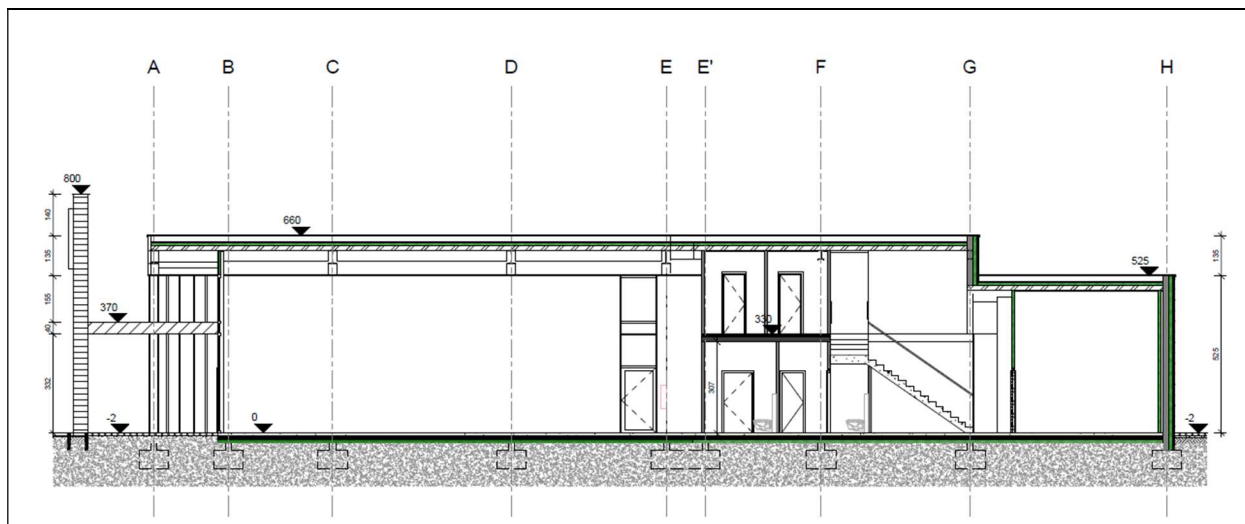
Een gedeelte van het terrein zal onteigend worden. Het betreft het zuidelijke deel van het terrein. Het gedeelte waarop deze aanvraag van toepassing is, bevindt zich ten noorden van de groene stippellijn op figuur 2a.

Figuur 5a. Gelijkvloers nieuwe situatie.

Figuur 5b. Snede.

De nieuwbouw zal ook op funderingszolen worden gebouwd, die tot een diepte van ca. 1,2 m reiken (fig. 5b). De funderingsplaat zal gelegen zijn op een diepte van ca. 30 cm. Hierdoor zullen alle werken voor de nieuwbouw van het restaurant zich bevinden op een diepte die niet dieper gaat dan de diepte van de funderingswerken voor de huidige Aldi.

Ook de nieuwe verhardingen bevinden zich volledig in de zone waarin reeds verhardingen zijn aangebracht. Voor de aanleg van de verhardingen zal gegraven worden tot een diepte van ca. 40 cm. Hierdoor zullen ook deze werken niet dieper gaan dan de reeds uitgevoerde werken voor de aanleg van de parking van de huidige Aldi. Voor de aanleg van riolering en plaatsen van het infiltratiebekken zal lokaal tot een diepte van ca. 120 cm worden gegraven.

5 Archeologisch bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.

5.1 Archeologische voorkennis

Er is nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Deze bureaustudie is met andere woorden het eerste onderzoek dat voor deze locatie wordt uitgevoerd. Buiten de grenzen van het plangebied is ook amper archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd of meldingen van archeologische waarden bekend. Deze worden verder in de tekst beschreven.

5.2 Cartografische en archeologische bronnen, luchtfoto's

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen en de Vandermaelenkaart gebruikt. De Poppkaart en de topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw zijn niet beschikbaar.¹

Figuur 6. Uitsnede uit de Frixkaart (1744).

©GEOPUNT/EH

¹ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

De Frickxkaart (fig. 6) geeft voor het plangebied en de wat ruimere omgeving helemaal geen informatie. Ten westen stroomt op grote afstand een rivier. Ten zuiden loopt een grote weg. Volgens deze kaart loopt die ten noorden van de dorpskern van Massenhoven, waardoor het plangebied op ruime afstand van de bewoningskern zou liggen. Dit klopt niet met de realiteit, aangezien het plangebied op relatief korte afstand ten oosten van de kerk ligt. Er is met andere woorden sprake van een grote fout in georeferentie.

De Ferrariskaart (fig. 7) levert al wat meer informatie op. Het grootste gedeelte van het plangebied ligt in landbouwgebied en is in gebruik als akker. Het gaat om zeer grote akkers die van elkaar gescheiden zijn door middel van bomenrijen. Bebouwing komt voor op enige afstand ten zuiden en ten westen, maar niet in het plangebied. Wel loopt er een weg doorheen, wat de voorloper van de huidige Liersebaan zal zijn. Het is maar de vraag in hoeverre deze niet door, maar eerder langs het plangebied gelopen zal hebben: het is immers mogelijk dat er een kleine fout in de georeferentie zit waardoor dergelijke kleine afwijken kunnen ontstaan.

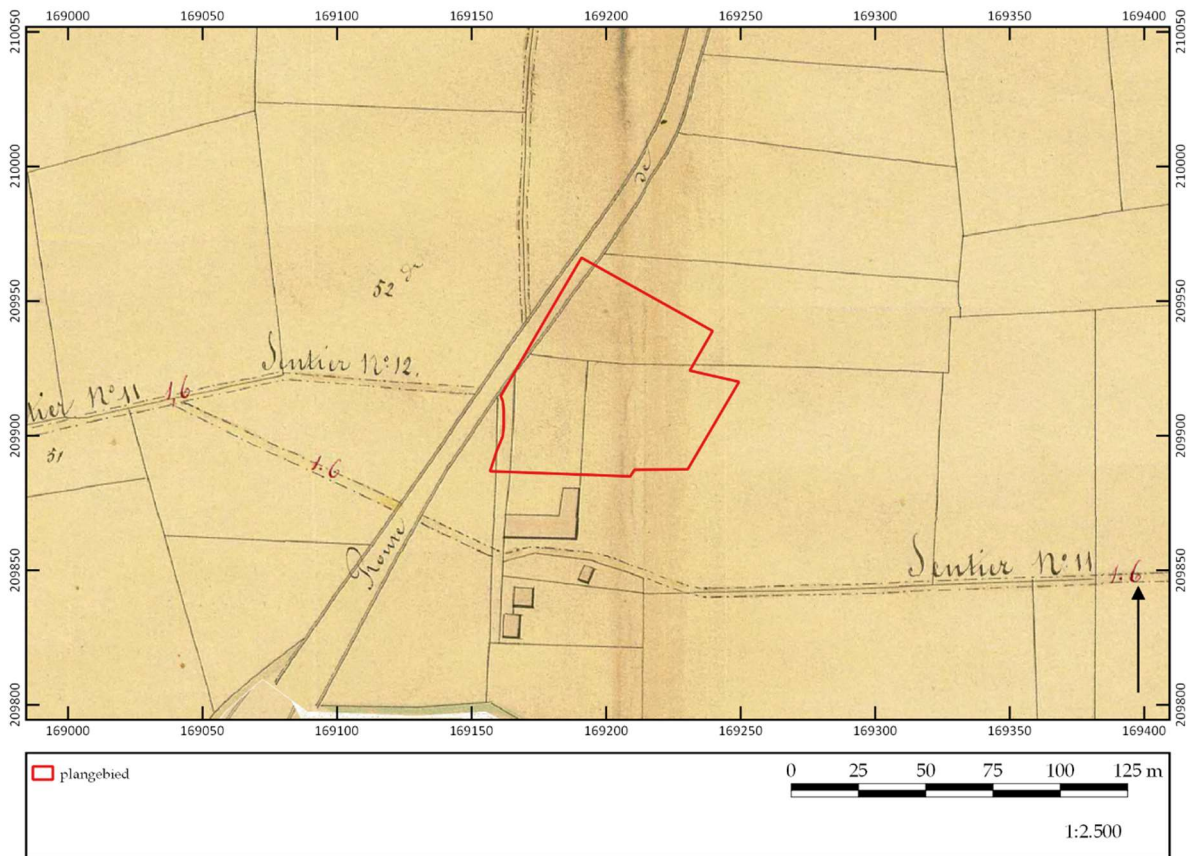

Figuur 7. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778). ©GEOPUNT/EH

De kaart uit de Atlas der Buurtwegen (fig. 8) levert niet heel veel informatie op. Wel is duidelijk dat de percelering is gewijzigd, en dat de weg hier meer op zijn plaats lijkt te liggen dan op de Ferrariskaart. Of dit ook betekent dat het grondgebruik is veranderd, is niet te achterhalen op basis van deze kaart. Direct ten zuiden van het plangebied komt nu bebouwing voor, langs een weg die vanaf de voorganger van de Liersebaan naar het zuiden loopt.

De kaart van Vandermaelen (fig. 9) is omstreeks dezelfde tijd gemaakt als de Atlas der Buurtwegen, maar geeft de realiteit dikwijls op een andere manier weer. In dit

specifieke geval is het echter zo dat er weinig andere informatie op de kaart is gezet.

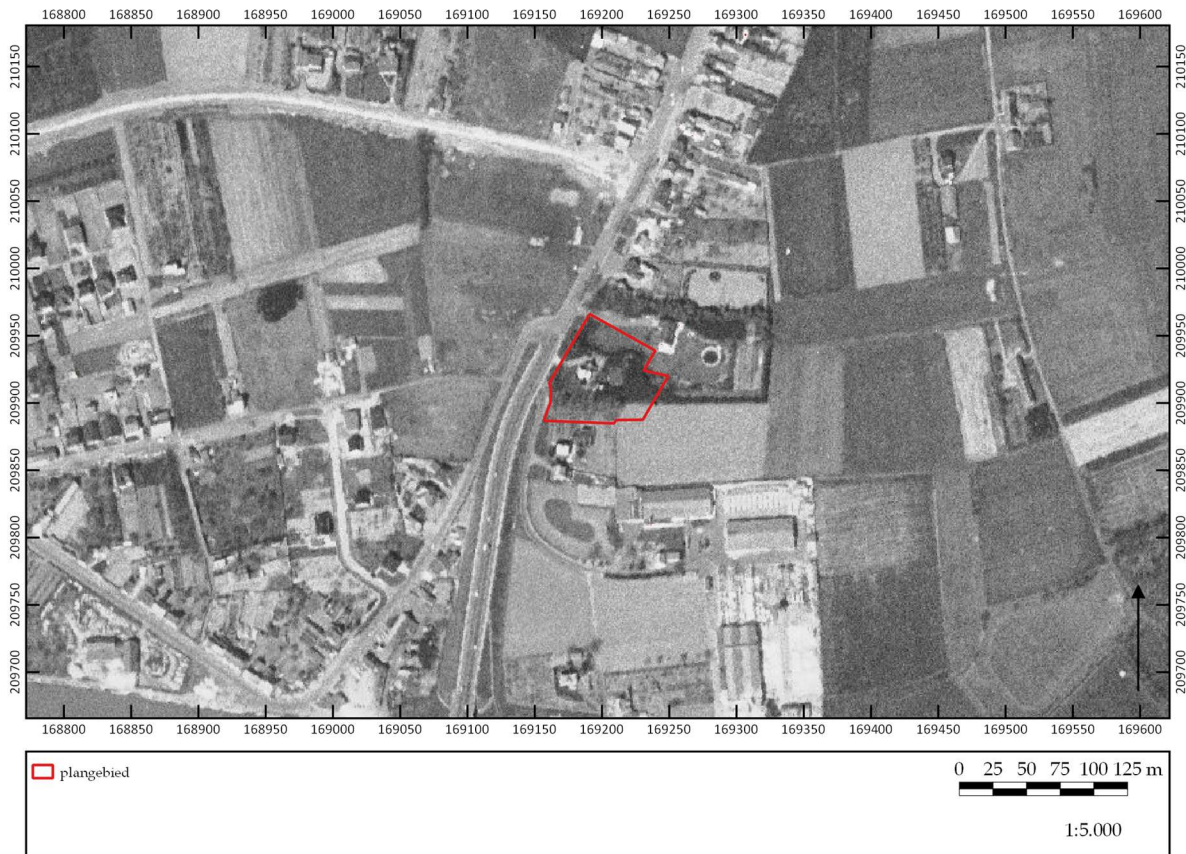

Figuur 8. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841). ©GEOPUNT/EH

Figuur 9. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854). ©GEOPUNT/EH

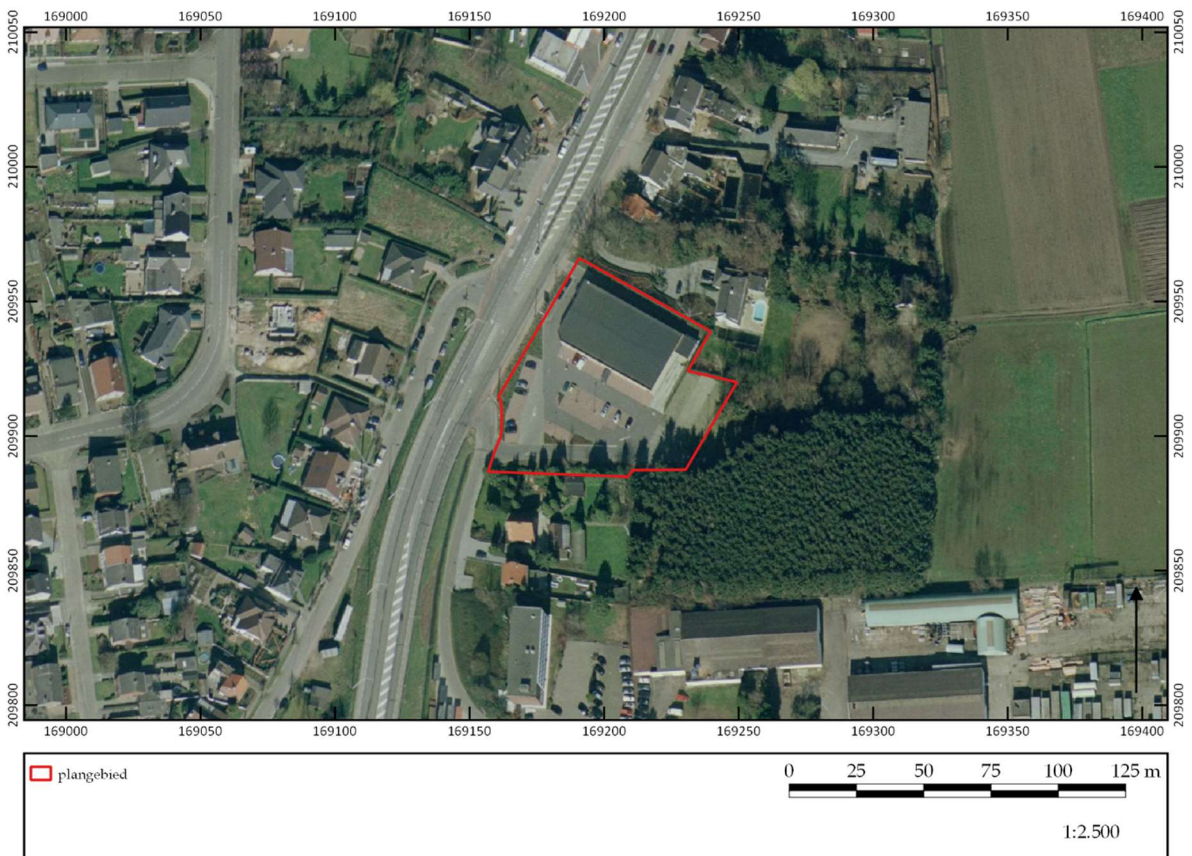

Figuur 10. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971. ©GEOPUNT/EH

Ter aanvulling van de 18^e-, 19^e- en 20^e-eeuwse historische (topografische) kaarten zijn ook luchtfoto's uit verschillende jaartallen bekeken. Op de luchtfoto uit 1971 (fig. 10) is te zien dat binnen de grenzen van het plangebied reeds bebouwing voorkomt. Hoewel de aard hiervan niet duidelijk is, is wel duidelijk dat het niet om de huidige Aldi gaat aangezien deze zich meer langs de noordelijke perceelsgrens bevindt. De oprit vanaf de Liersebaan suggereert dat het hier om een vrijstaande woning gaat. Hiervan zijn geen plannen voorhanden, maar er kan aangenomen worden dat in deze periode bij de bouw van deze woning geen aandacht is geschonken aan eventuele archeologische resten. De rest van het perceel lijkt sterk begroeid en is wellicht in gebruik als tuin. De luchtfoto uit 1979-1990 illustreert deze situatie nog beter: hierop is de vrijstaande woning zeer duidelijk zichtbaar. De bebouwing rondom lijkt ook sterk afgenomen te zijn, en heeft plaats gemaakt voor gras (fig. 11). Deze situatie blijft onveranderd tot in de periode 2005-2007, wanneer de Aldi is gebouwd. De woning is hiervoor gesloopt en heeft plaats gemaakt voor de winkel met verhardingen die het volledige perceel omvatten (fig. 12). Dit is de situatie die tot op heden is blijven bestaan (fig. 13).

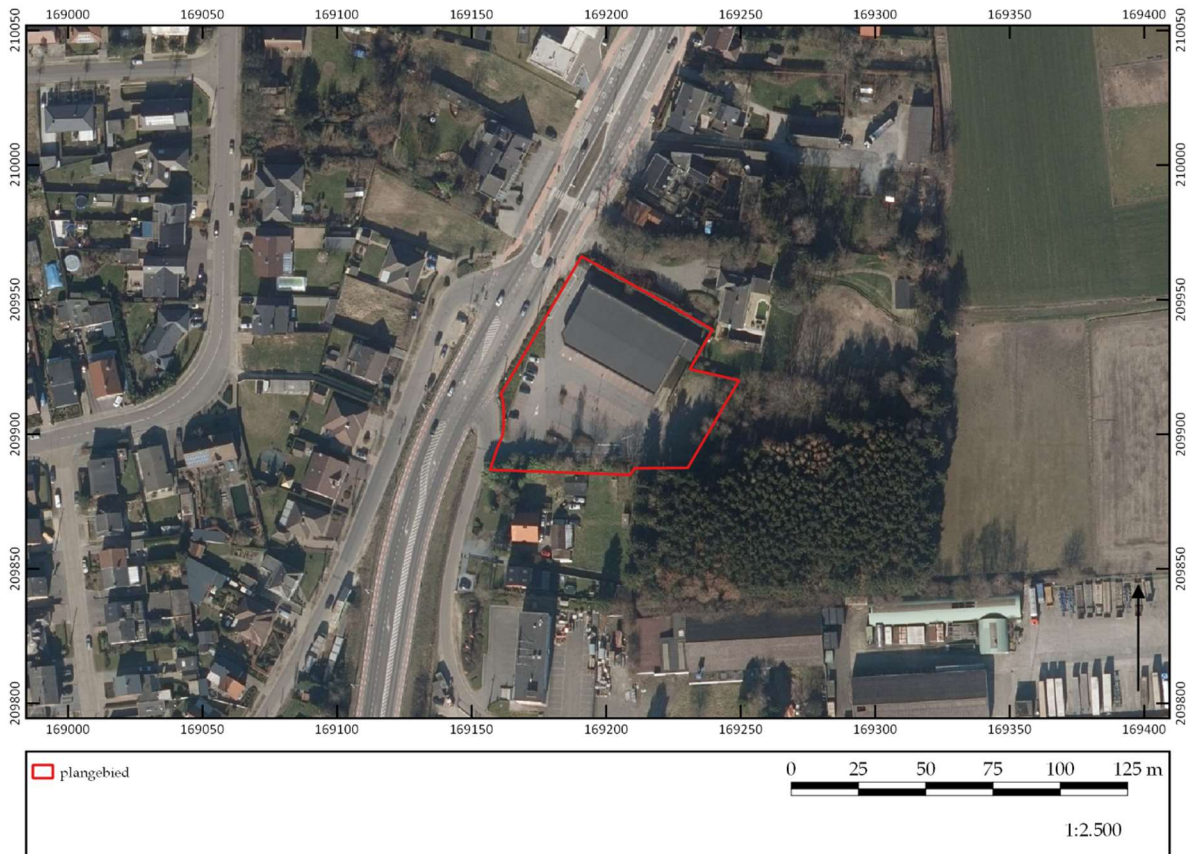

Figuur 11. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990. ©GEOPUNT/EH

Figuur 12. Uitsnede van de luchtfoto uit 2005. ©GEOPUNT/EH

Figuur 13. Uitsnede van de luchtfoto uit 2018. ©GEOPUNT/EH

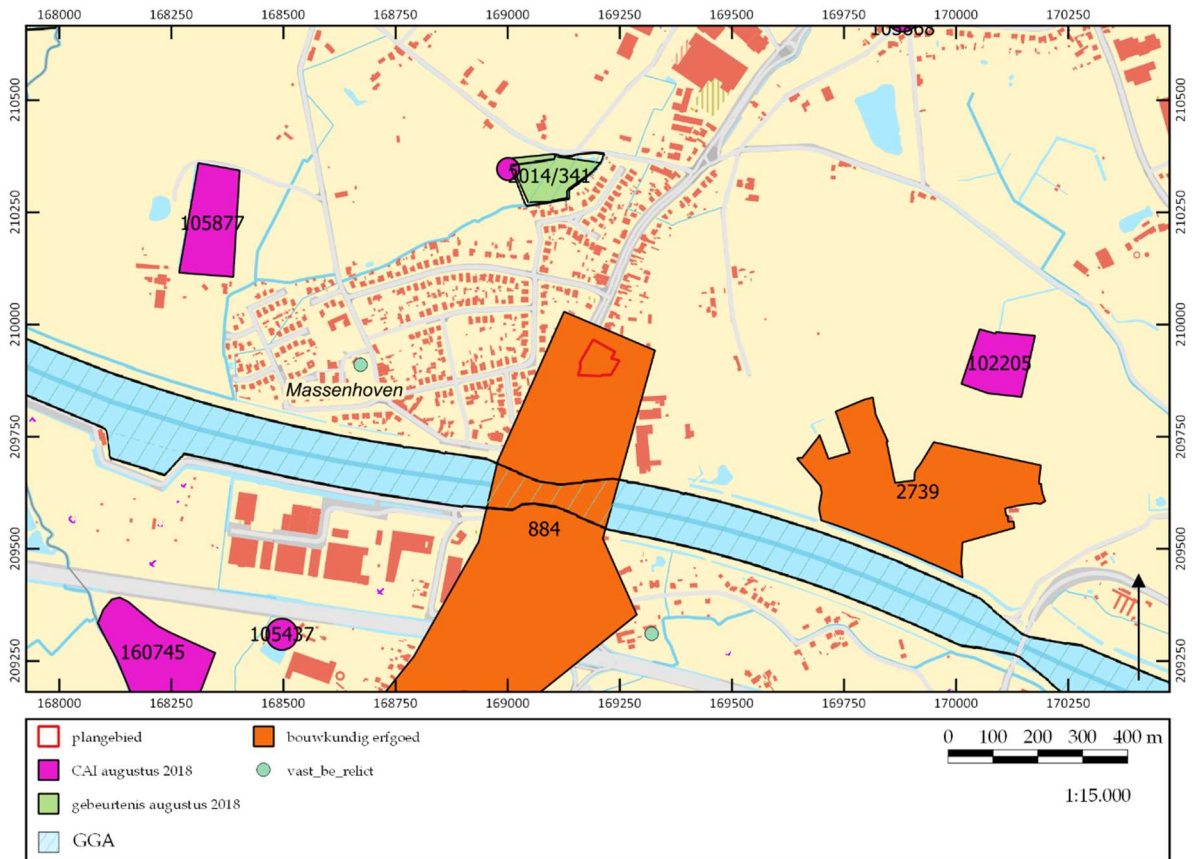
Naast deze cartografische bronnen is ook de CAI geraadpleegd (fig. 14). De CAI is weliswaar niet compleet, maar in de nabije omgeving zijn slechts twee sites bekend. Hieruit blijkt dat het plangebied deel uitmaakt van een zone waarvoor reeds een archeologienota is opgesteld (AN nr. 884). Dit betreft een archeologienota in functie van de herinrichting van de Liersebaan en het afrittencomplex E313, waardoor het terrein zelf eigenlijk geen onderdeel vormt van het onderzoek.

Centraal Archeologische Inventaris:

- **CAI ID 105877:** Kasteel Montens met omgeving, gelegen in de vallei van de Tappelbeek (opgenomen in de Landschapstatlas relictien). Het kasteel is opgenomen als beschermd stads- en dorpsgezicht, en vastgesteld bouwkundig erfgoed. Het kasteel dateert uit de 18^e eeuw/ eerste kwart 19^e eeuw.
- **Dossier 2014/341:** dit gebied is na archeologisch onderzoek opgenomen als GGA.

Verder zijn er geen waarden gevonden in:

- Beschermd Onroerend Erfgoed
- Unesco Werelderfgoed
- Gebieden waar geen archeologie aanwezig is
- Wetenschappelijke inventarissen
- Erfgoedlandschappen

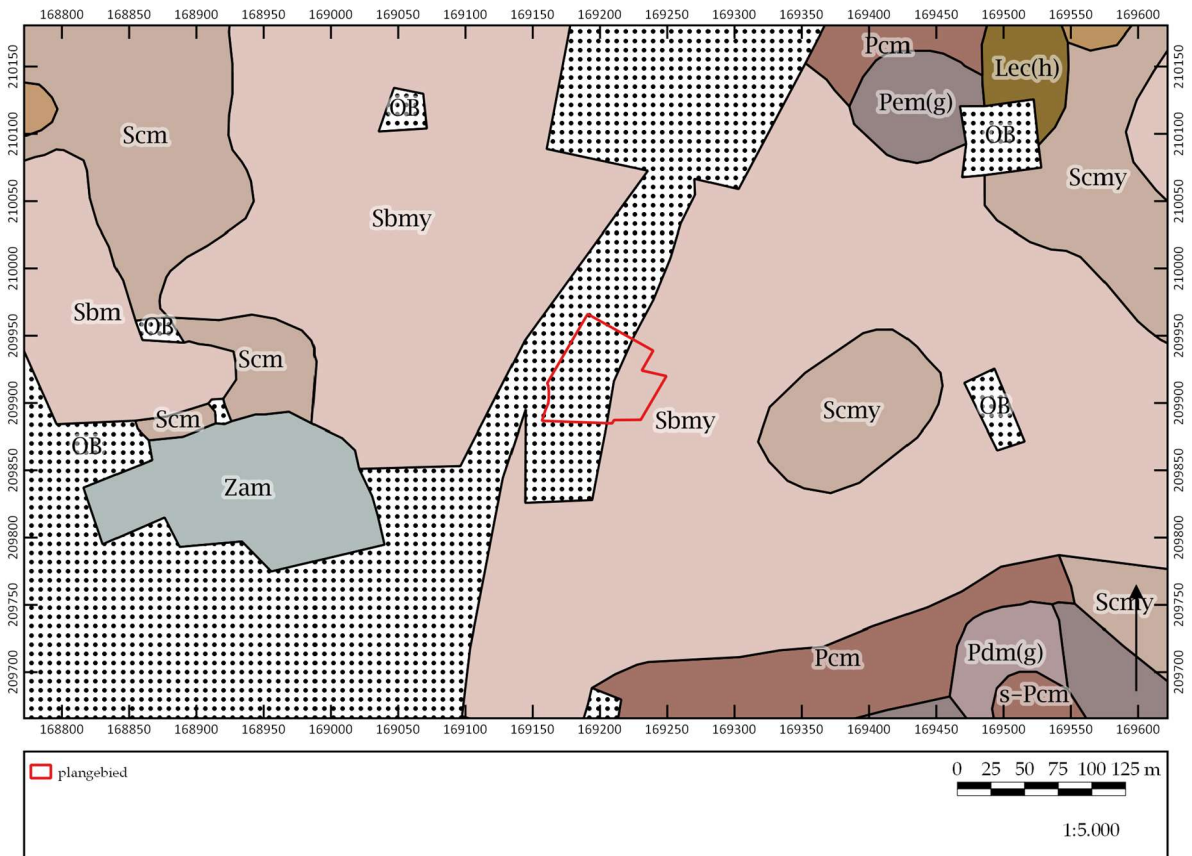

Figuur 14. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED/EH

5.3 Bodemkaart

Binnen de grenzen van het plangebied komen twee bodemtypen voor: OB en Sbm (fig. 15).² Het bodemtype OB staat voor bebouwd oppervlak. In dit geval komt het overeen met de locatie van de Aldi en de verhardingen; een deel van de verhardingen (het uiterste oostelijke deel) ligt in het bodemtype Sbm. Dit zijn droge leemgronden met diepe antropogene humus A-horizont. De antropogene humus A-horizont is ten minste 60 cm dik. Onder het plaggendeek wordt veelal een bedolven podzol aangetroffen. De roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120 cm.

² Van Ranst & Sys 2000.

Figuur 15. Uitsnede uit de bodemkaart. ©GEOPUNT/EH

6 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

6.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

6.1.1 Analyse en impact van de werken

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied aan de Liersebaan is, zijn de historische kaarten, de bodemkaart en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.

Hieruit is gebleken dat het terrein in een gebied ligt waarvoor tot op heden nog maar weinig bekend is. Vanuit de historische kaarten is er weinig af te leiden over het plangebied. Het terrein is vanaf de 18^e eeuw in gebruik geweest als akkerland, en is pas vanaf ongeveer halverwege de 20^e eeuw in gebruik genomen als woongebied. In eerste instantie is er centraal op het terrein een woning gebouwd, die in het begin van de 21^e eeuw is afgebroken. Hierna is de huidige Aldi gebouwd. Uit de periode voorafgaand aan de 18^e eeuw is niet veel bekend. Dat het gebied al langer in gebruik is geweest als landbouwgrond blijkt uit het feit dat het gebied gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van plaggenbodems. Of er zich echter een site ouder dan de middeleeuwen in de bodem schuilhoudt, kan niet achterhaald worden op basis van de bureaustudie.

Het plangebied blijkt al sterk verstoord te zijn. Vooreerst zal dit zijn gebeurd ten tijde van de bouw van de vrijstaande woning halverwege de vorige eeuw. Aangezien dit in een periode is gebeurd waarin weinig aandacht werd besteed aan archeologische begeleiding of onderzoek in functie van nieuwbouw, zullen er toen ook geen onderzoeken zijn verricht of randvoorwaarden bij de bouw zijn geformuleerd. Er kan dus aangenomen worden dat bij het bouwen van de woning en uitgraven van de bouwput diepe verstoringen zijn teweeggebracht. Hetzelfde zal zijn gebeurd ten tijde van de sloop van de woning.

Voor de bouw van de huidige Aldi is de bodem ter plaatse van de winkel en de loskade reeds verstoord tot op de vaste bodem: het hele terrein is afgegraven geweest in functie van het aanleggen van de parkeerplaats en het bouwen van de winkel. Plaatselijk is tot een diepte van ca. 1,1 m tot 1,2 m gegraven voor het plaatsen van de funderingszolen. Na het afgraven is er weer aangevuld met funderingszand, waarop enerzijds de funderingsplaat voor de winkel is gelegd, en waarin anderzijds de klinkers en verhardingen van de parkeerplaats en wegeis is aangelegd.

Wederom kan hier de opmerking geplaatst worden dat bij het bouwen geen aandacht is besteed aan archeologisch onderzoek. Het terrein is vergraven tot op de vaste bodem.

Bij de huidige plannen zullen de Aldi en de verhardingen gesloopt worden. Het nieuwe restaurant is voorzien op dezelfde locatie als de huidige Aldi, en zal ook niet dieper gefundeerd worden. Ook de verhardingen voor parkeerplaatsen zullen op eenzelfde manier worden gelegd. Het zuidelijke gedeelte van het plangebied wordt onteigend en wordt niet in de planvorming betrokken.

Dit betekent dat de sloop van de huidige bebouwing en verhardingen, en de nieuwbouw van het nieuwe restaurant en verhardingen geen bijkomende verstoringen zullen veroorzaken. De nieuwbouw zal immers op dezelfde plaats en niet dieper worden geplaatst dan de huidige bebouwing.

6.1.3 Aanbeveling en kennisvermeerderingspotentieel

Archeologisch potentieel

Gezien de verstoringsgraad van de bodem die door de huidige en voormalige bebouwing is veroorzaakt, kan gesteld worden dat er geen sprake meer is van archeologisch potentieel. De geplande werken zullen niet dieper reiken dan de reeds uitgevoerde bouwwerken en verstoringen.

Kennisvermeerderingspotentieel

Het uitvoeren van archeologisch onderzoek zal geen enkele bijdrage leveren met betrekking tot kennisvermeerdering. De bodem is verstoord tot op de vaste bodem, en bij toenmalige bouw- en sloopwerken zal geen rekening zijn gehouden met een eventueel aanwezige archeologische vindplaats.

Aanbevelingen

Om deze reden wordt dan ook geadviseerd het terrein vrij te geven voor de geplande ontwikkelingen en is er dan ook geen programma van maatregelen opgesteld (**onderzoeksvraag 5**).

6.2 Synthese voor niet-gespecialiseerd publiek

Gezien de verstoringsgraad van de bodem die door de huidige en voormalige bebouwing is veroorzaakt, kan gesteld worden dat er geen sprake meer is van archeologisch potentieel. De geplande werken zullen niet dieper reiken dan de reeds uitgevoerde bouwwerken en verstoringen.

Het uitvoeren van archeologisch onderzoek zal geen enkele bijdrage leveren met betrekking tot kennisvermeerdering. De bodem is verstoord tot op de vaste bodem, en bij toenmalige bouw- en sloopwerken zal geen rekening zijn gehouden met een eventueel aanwezige archeologische vindplaats.

Om deze reden wordt dan ook geadviseerd het terrein vrij te geven voor de geplande ontwikkelingen en is er dan ook geen programma van maatregelen opgesteld.

Literatuur

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

Geraadpleegde literatuur

Van Ranst, E. & C. Sys, 2000: *Eenvoudige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent.

Schiltz M., N. Vandenberghe & F. Gullentops, 1993: *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 16, Lier. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen*, Brussel.

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2018K18	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:10.000	nov 2018
2018K18	2	inplantingsplan, funderingsplan, snede	huidige situatie	nvt	nvt	nov 2018
2018K18	3	foto's	situatiefoto's	nvt	nvt	zomer 2018
2018K18	4	inplantingsplan	nieuwe situatie	nvt	nvt	nov 2018
2018K18	5	bouwplan	nieuwe situatie	nvt	nvt	nov 2018
2018K18	6	historische kaart	uitsnede uit Frickxkaart (144) met aanduiding plangebied	nvt	1:20.000	1744
2018K18	7	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	1771-1778
2018K18	8	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	1841
2018K18	9	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.000	1845-1854
2018K18	10	orthofoto	luchtfoto's uit 1971 met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	1971
2018K18	11	orthofoto	luchtfoto's uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	nvt	1:2.500	1979-1990
2018K18	12	orthofoto	luchtfoto's uit 2005-2007 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	2000-2003
2018K18	13	orthofoto	luchtfoto's uit 2018 met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	2018
2018K18	14	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	nvt	1:15.000	nov 2018
2018K18	15	bodemkaart	uitsnede bodemkaart met aanduiding plangebied	nvt	1:5.000	nov 2018